



ISSN: 3060-4613



MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI



O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti



№6(2)

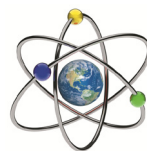
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI



Elektron nashr. 594 sahifa,
5-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bitiruvchi talabalarning qadriyatlar tizimining psixologik xususiyatlari	10
<i>Abdulazizova Muslima, Abdurasulova Sevinch, Ikromova Aziza, Iskanderova Sayyora</i>	
Oila va ta'lim tizimida raqamli xavfsizlik madaniyatini shakllantirish va uning psixologik omillari.....	14
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Yo'lchiyeva Zarinabonu Sanjarali qizi</i>	
Ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni	18
<i>Abdullayeva Arofatxon Abdavaxobovna, Mirzahamdov Shahriyor Botir o'g'li</i>	
O'quvchilarni sport musobaqalariga tayyorlashda jismoniy tarbiya o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasining tarkibiy tuzilmasi va rivojlanish mexanizmlari	22
<i>Abduraximov Ziyodullo Xojiakbar o'g'li, Tuxtapulatov Shahobiddin Nuriddinovich, Nasimov Ulug'bek Orif o'g'li</i>	
Ta'limni raqamli transformatsiyalash sharoitida o'quv jarayonini tashkil etishning integratsion shakllarini qo'llash metodikasi.....	28
<i>Allamova Shoxista Shavkat qizi</i>	
Surxon vohasida sog'liqni saqlash tizimi: muammolar va yechimlar (Sherobod tumani misolida, 1925–1945-yillar).....	33
<i>Allamurotov Asadbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida kasbga yo'naltirish tizimini takomillashtirish	37
<i>Axmedova Muxabbat Axmedovna</i>	
Ko'p o'zgaruvchili funktsiyaning oraliq qiymatlari haqidagi teoremlar va ularning isbotlari	42
<i>Boqiyev X. X., Muxtorova Sevinch Asad qizi, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarining huquqiy tafakkurini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	46
<i>D. M. Xolnazarova</i>	
Oilaviy tarbiya samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar: tajriba-sinov natijalari asosida	49
<i>Ibragimova Aziza Toshniyazovna</i>	
Bo'lajak tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik kompetentligini shakllantirishda interaktiv integratsiyaning roli	55
<i>Jo'rayeva Xushro'ya Yaxyoxon qizi</i>	
Corrective Feedback in Foreign Language Learning Acts as a Vital Tool for Improving Accuracy With Research Indicating.....	58
<i>Kamalova Dilnoza Kurbanbayevna</i>	
Doping va halollik masalasi: sportdagi dolzarb muammo.....	64
<i>Kobilov Sobir Donakulovich</i>	
Yunon-rum kurashi bilan shug'ullanuvchi sportchilarning teknik va taktik harakatlarini takomillashtirish usullari.....	69
<i>Muhtorov Abdusattor Abdupatto o'g'li</i>	
3-4 yoshli bolalarda nutqning grammatik tuzilishini shakllantirishning psixolingvistik asoslari	75
<i>Rasulova Xulkaroy Abduhalil qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda gender identifikatsiyasini rivojlantirishda ota-onalar bilan ishlashning mobil ilovaga asoslangan innovatsion modeli	80
<i>Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida geografiya fanining zamonaviy metodik yondashuvlari va o'qitishning samaradorligi.....	84
<i>Sunnatillayeva Zarina Sulaymon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning samaradorligini oshirish usullari	88
<i>Usmonov Salohiddin, Jo'rayeva Rayhona</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konfliktologik kompetentligini rivojlantirish konsepsiyasi	94
<i>Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Zaripova Xolida Baxtiyor qizi</i>	
O'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning interfaol metodlari.....	100
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdualiyevich</i>	
O'quv jarayonida innovatsion baholash texnologiyalarining ilmiy-pedagogik mazmuni	103
<i>Sobirova Marjona Shavkat qizi</i>	
Taekvondochilarning musobaqa davrida hujumkorlik jihatlarini oshirish	110
<i>Abdufattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li</i>	



Gender yondashuv asosida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari.....	114
<i>Shokirova Hilola Abduraxmon qizi</i>	
Ingliz tilida tinglab tushunish malakasini rivojlantirishda raqamli ta'limning samaradorligi	120
<i>Aytimbetova U. T.</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish ...	124
<i>Axmedova Nazokat Erkinovna</i>	
"Inklyuziv ta'lim. gospital pedagogika" fanida dasturiy-metodik ta'minotning mazmuniy-texnologik va monitoring-dagnostik komponentlari.....	128
<i>Azamxonov Baxodir Sayitkamolxonovich</i>	
Ingliz tilida og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda 5–6-sinf o'quvchilari uchun samarali usullar	132
<i>Rajabova Zarafshon Davronovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy nutq madaniyatini shakllantirishning innovatsion-metodik asoslari	135
<i>Tuxtayeva Mehriyo Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda sifat so'z turkumini o'rganish mazmuni.....	140
<i>Usmonova Gulnoza Jaloliddin qizi</i>	
Образность современной медицинской терминологии	144
<i>Дулдулова Наргиза Ашимовна, Мирзаахмедова Нигора Ашимовна</i>	
Развитие исследовательской компетентности младших школьников посредством межпредметной проектной деятельности.....	148
<i>Мухтарова Лобар Абдиманнабовна, Нормаматова Розия Уктам кизи</i>	
Психолого-педагогические риски цифровой образовательной среды	153
<i>Рузметова Хилола Абдушариповна, Моминова Мадина Шукурулла кизи</i>	
"TALIA": система контент-генерации на основе ИИ для подготовки учителей	157
<i>Хасанов Зафар Шавкат угли</i>	
Artificial Intelligence in Foreign Language Education: Enhancing Critical Thinking and Academic Communication Skills	164
<i>Allamuratov Gofur Ashurovich</i>	
Talabalarning bolalardagi ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish.....	169
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	
Jamoaviy va yakkakurashchi professional sportchilar motivatsiyasining ijtimoiy-psixologik farqlari	172
<i>Qaimova Gulmira Uchqun qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda steam yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari.....	176
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Katta guruh tarbiyalanuvchilarida steam kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik va yoshga oid psixologik xususiyatlari.....	179
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning axloqiy fazilatlarini shakllantirishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari.....	183
<i>Yakubova Zilola Zikirovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining divergent fikrlashlarini rivojlantirish	187
<i>Adizova Nigora Baxtiyorovna, Akbarova Sarvinoz Sadriddinovna</i>	
Bo'lajak tarix o'qituvchilarida tarixiy tafakkur fenomenini rivojlantirish.....	191
<i>Djumaniyazov Farxod Ulugbekovich</i>	
Pedagogical Conditions for Developing Professional Motivation of Economics Students Through Gamification in English Language Classes.....	196
<i>Bobokeldieva Maftuna Abdusamad qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida bilish faoliyatlarini shakllantirish asoslari	203
<i>Urunov Abduxalil Madjidovich</i>	
STEAM yondashuvi vositasida fizika fanida o'quvchilarning maxsus kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	208
<i>Jo'rayev H. O., Avezov I. Yo., Sharipov S. B.</i>	
STEAM ta'limi vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish	214
<i>Cho'ponova Sharifa Bozor qizi, Achilov Obid Muzrobovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konstruksiyalash va modellashtirish kompetensiyalarini rivojlantirish.....	219
<i>Haydarov Mirjalol Shog'dorovich</i>	

Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy shakllanish individual trayektoriyasini loyihalash metodikasi	222
M. B. Sheraliyeva	
Raqamli davrda kitobxonlik madaniyati va adabiyotning roli	228
Nabiyeva Sharifa Ismailovna, Ergasheva Mehriyona O'lmas qizi	
Jismoniy tarbiya ta'limida sun'iy intellektdan foydalanish imkoniyatlari	231
O'razboeva Adiba Abdug'ani qizi	
Milliy kashtachilik asosida 5-sinf o'quvchilarining estetik tarbiyasini takomillashtirishning pedagogik imkoniyatlari	236
Olimova Dilnoza Murodullo qizi	
Aralash ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini 5E modeli vositasida takomillashtirish	240
Rajabova Nodirabegim Komilovna	
Oliy ta'lim talabalarining jismoniy sifatlarini rivojlantirishning metodik tizimini takomillashtirish	245
Raximov Bobirjon Abdurasulovich	
Raqamli pedagogikaning zamonaviy ta'lim rivojlanishidagi o'rni	250
Tojiyeva Asila Abdimannon qizi, Pardayeva Ra'no Eshboyevna	
Ajdodlar siymosini ifodalash vositasida talabalarni milliy iftixor ruhida tarbiyalash jarayoni pedagogik muammo sifatida	255
Xaitov Zufar Asroralievich	
Готовность к обучению в школе у детей подготовительной группы	260
Шералиев Сарварбек Сохибжон угли	
Oliy ta'lim muassasasi talabalarining mustaqil ishini tashkil etishga oid nazariy yondashuvlar tahlili	263
Asadova Zarina Axmadovna	
Grammatik tarjima metodining asosiy tamoyillari va xususiyatlari	272
Erkinova Madina Komil qizi	
Umumta'lim maktablarini boshqarishda sinf rahbarlari faoliyatining pedagogik mohiyati	275
Komilova Ziroatxon Murodjon qizi	
Maktabga tayyorlov guruhida bolalarni savodga tayyorlashda rivojlanish markazlarining metodik ta'minotini takomillashtirish texnologiyalari	282
Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Avazova Gulshoda Shodi qizi	
Turizm sohasi talabalarining ingliz tilidagi kasbiy diskursida uchraydigan kommunikativ to'siqlar va ularni bartaraf etish mexanizmlari	289
Usmonova Zilola Javlon qizi	
Chet tilini kasbiy fanlar bilan integratsiyalashda cilil modelining pedagogik xususiyatlari	294
Yo'ldoshev Otabek Abdug'aniyevich, Amirkulov Asliddin Shuxratovich	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarini integrativ yondashuv asosida kompetensiyalarini rivojlantirish	299
Rajabova Dilfuza Abdumajitovna	
Социально-психологические особенности проявления тревожности и страха у жертв торговли людьми в подростковом возрасте	303
Махмудова Д. А.	
Adabiy asarlarda xronotop muammosining badiiy ahamiyati	306
Yaqubjonov Iqboljon Odiljonovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual rivojlantirishda sensor integratsiya yondashuvining ahamiyati ..	311
To'rayeva Charosxon Shavkat qizi	
Boshlang'ich sinf darslarida ekologik tarbiyani shakllantirishning samarali metodlari	316
Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Safarova Rushana Murodullo qizi	
Badiiy asarlarni o'qitishda empatik yondashuvning metodik imkoniyatlari	320
Shoyimova Shoiri Sanakulovna	
Bolalar me'yoriy ontogenezida yozuv va grafomotor ko'nikmalarini rivojlanishi	323
Alimova Kamola Xayrulla qizi	
Yosh voleybolchilarda o'yin qarorini qabul qilish (Decision-making) ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	328
Azimova Gulnoza Karimjon qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik tayyorgarligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	333
Muxamadaliyeva Madinabonu Bohodirjon qizi	



Raqamli egizak texnologiyasi asosida bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	336
<i>Sorimsokov Uchqun Soatboy o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga integrativ mashqlar orqali ta'lim berishning ahamiyati.....	340
<i>Zokirov Javohir G'aybullo o'g'li</i>	
Voleybol sport turini o'rgatish va uning mohiyati	345
<i>Eshbayev Ximmat Ablakul o'g'li</i>	
Qizlarning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini oshirishning psixologik mexanizmlari	348
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining kasbiy rivojlanishi va qadriyatlar integratsiyalashuvining o'ziga xosligi	352
<i>A. Bozorov</i>	
Nutqiy etiket madaniyatning bosh bo'g'ini sifatida	357
<i>Abdurahmonova Kamola Erkin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarida ingliz tilida kasbiy yo'naltirilgan leksik kompetensiyani rivojlantirishga qo'yilgan zamonaviy talablar	362
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti bolalarning rivojlanishida muhim omil sifatida	370
<i>M. Xo'jamberdiyeva, Abduvohidova Shaxnoza</i>	
Jismoniy mashqlar orqali stress va emotsional zo'riqishlarni kamaytirish imkoniyatlari.....	373
<i>Baxodirova Gulyora Nuriddin qizi</i>	
Kasbiy ta'limning raqamli transformatsiyasi va o'quvchilarni kasbga yo'naltirishning ilmiy-pedagogik asoslari	378
<i>Biysenov Temirbek</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanishning didaktik asoslari	382
<i>Bo'libekova Maftuna Shermuxammadovna</i>	
"Tarbiya" darslarini tashkil etish texnologiyalari	388
<i>Boltayeva Marjona Oybek qizi, Samadova Mahbuba Nutfullo qizi</i>	
Challenges in Translating Behavioral Verbs: A Lexicographic Perspective from English and Uzbek.....	392
<i>Elchayev Zokhidjon Akhmatovich</i>	
Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning istiqbolli yo'nalishlari	396
<i>Ernazarov Zohid Nazarovich</i>	
Tejamkor ta'lim muhitida kaizen texnologiyasi vositasida bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv madaniyatini rivojlantirish.....	400
<i>Eshonkulova Shaxnoza Bayturayevna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda innovatsion pedagogik texnologiyalar vositasida tabiiy fanlarga doir bilimlarni shakllantirish	403
<i>Nuriddinova Maysara Ikromovna, Eshonqulova Uralbuvish Fayzullayevna</i>	
Raqamli transformatsiya jarayonida bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik mahoratni rivojlantirish	406
<i>G. X. Narzullayeva, F. M. Miraximova</i>	
Ekologik omillarning yosh sprinterlarning koordinatsion qobiliyatlarini rivojlantirishdagi va musobaqa faoliyatidagi o'rni (Orol bo'yi mintaqasi misolida).....	411
<i>Genjemuratova Guljaxon Berdimbetovna</i>	
Emotsional intellekt konsepsiyasining rivojlanish bosqichlari	416
<i>Giyasova Nozimaxon Qahramon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirish	419
<i>Imamova Nilufar Zabiyyulla qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachi-pedagoglarni tayyorlashda dual yondashuv	422
<i>Israilova Xusnida Adilovna</i>	
Legaltech va Lawtech: global istiqbollar, muammolar va imkoniyatlar	427
<i>Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Nematov Dilshodbek</i>	
Kasbiy faoliyatda muloqot madaniyati va nutq mahoratini rivojlantirishning metodologik jihatlari.....	432
<i>Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Raxmatullayeva Shaxnoza</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish ko'nikmalarini ingliz tilida shakllantirishda o'qitish metodlarining ahamiyati	435
<i>Kamalova Saida Maxamat Ibraximovna</i>	

Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ yondashuvning pedagogik imkoniyatlari	439
<i>Kambarova Dilfuza Salijanovna</i>	
Maktabdan tashqari ta'lim tizimida o'qituvchilarning motivatsiyasini oshirishda psixologik qo'llab-quvvatlashning o'rni	443
<i>Karimova Nigora</i>	
Bo'lajak pedagoglarning intellektual-artistik mahoratini rivojlantirishda mikromodulli mobil ta'lim (M-Learning) texnologiyasining loyihasi	447
<i>Karribojeva Lobarxon Fayzulla qizi</i>	
Raqamli ta'lim platformasi yordamida texnologiya darslarida o'quvchilarning kreativligini rivojlantirish.....	452
<i>Raxmatov A'zam Ashur o'g'li, Kenjayeva Marjona Komil qizi</i>	
CEFR standartlari asosida ielts imtihoniga tayyorlash metodikasi	457
<i>Mavlyanova Nilufar Suvankulovna, Ahadova Go'zal Ismatullojevna</i>	
Project-Based Learning in Professional Education	461
<i>Mukhtarova Nozima Kuchkarovna</i>	
Kreativ kompetensiya- zamonaviy o'qituvchi muhim kasbiy sifatining ustuvor omili	464
<i>Nazarova Madinabonu Narzi qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi bolalarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda psixologik xizmatning o'rni.....	468
<i>Nosirova Muhabbat Pirmurod qizi, Jabborova Malohat Azimovna</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarida o'ziga ishonchni oshirishda psixologik treninglarning ahamiyati.....	472
<i>Nozimbojeva Muqaddas Abdulvohid qizi</i>	
Brayl sistemasidagi boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda interfaol uslublardan foydalanish.....	477
<i>Nuriddinova Maysara Ikramovna, Jo'raqulova Sharofat Baxtiyorovna</i>	
Abdulla avloniy ijodida gender madaniyati va ijtimoiy mas'uliyat g'oyalarning pedagogik tahlili	480
<i>Nurimbetova Shaxnoza Gayrat qizi</i>	
Analitik kimyo fanidan mass-spektrometriya mavzusini muammoli ta'lim metodi asosida o'qitish samaradorligini oshirish.....	485
<i>Nurjanova Fazila Farxadovna, Qo'chqarova Nargiza Otabekovna</i>	
Talabalarda oilaviy budjetni boshqarish kompetensiyalarini rivojlantirishda loyiha ta'limining o'rni.....	489
<i>Nurmatova Maftuna Ilxamovna</i>	
Tyutorlarning innovatsion faoliyatini tashkil etishda sun'iy intellektga asoslangan texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati.....	493
<i>O'rinova Nilufar Muhammadovna, Muxammadjonova Madinabonu Isroiljon qizi</i>	
Ona tili darslarida o'quvchilarda sintaktik tushunchalarni shakllantirish usullari.....	498
<i>O'rozbojeva Dilnoza Alimboy qizi</i>	
Xulq-atvor fe'llarining ma'nosini yoritishda misollarning funksional roli	501
<i>Ochilova Sanobar Narzullayevna</i>	
Pedagogik ta'lim jarayonida umummadaniy kompetentlikning mazmuni va tarkibiy komponentlari	504
<i>Olimova Dilrabo Nurali qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fan orqali ekologik madaniyatni shakllantirishning pedagogik-psixologik bosqichlari.....	508
<i>Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Qutlimuratova Barchinoy Xolmurot qizi, Sirojeva Jasmina Rustamovna</i>	
Pedagogik fanlarni o'rganish jarayonida bo'lajak o'qituvchilarni badiiy meros asosida ma'naviy-estetik rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	512
<i>Otaboboyeva Umida Ilxomovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning matematik rivojlanishida mental yondashuv metodikasining ahamiyati	517
<i>Parpijeva Mohinur Baxtiyor qizi</i>	
Yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashda madaniy merosning ahamiyati.....	520
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning samarali usullari	523
<i>Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Sanginova Sevinch Bunyod qizi</i>	
Pedagogik sinflarni tashkil etish tamoyillari va asoslari.....	527
<i>Sadullojeva Farog'at Hikmatillo qizi</i>	

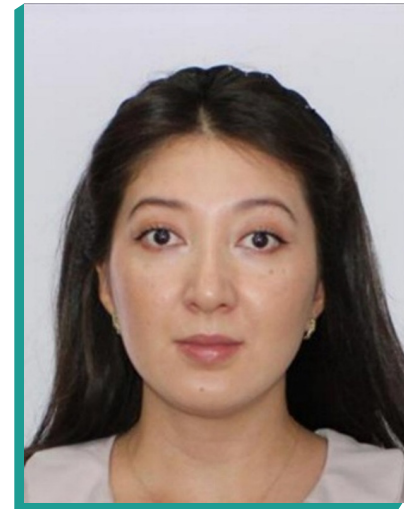


Yillik mashg'ulot jarayonida o'rta masofa yuguruvchilarining tezlik-kuch ko'rsatkichlarini rivojlantirish metodikasi	530
Saotov Farhod Alisher o'g'li	
Bugungi kunda talabalarni mutaxassis sifatida shakllantirishda maqsadga muvofiqlik, natijadorlik, optimallik va ijodkorlik mezonlari (pedagogika ta'lim yo'nalishi misolida).....	535
Satimboyeva Xurshidaxon Anvarjon qizi	
O'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirish metodlari	539
Sharipova Marjona Rashidovna	
Zamonaviy yoshlar orasida prokrastinatsiya muammosi.....	543
Tillayeva Nodira Iskandar qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning estetik madaniyatini shakllantirish	546
Umarova Gulshod Abduljabbarovna	
Yoshlarning ijtimoiy identifikatsiyasi shakllanishining psixologik omillari	552
Xolmirzayev Zafar Mirzamadinovich	
Karate sport turining madaniyati.....	556
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Isayev Saidasliddinxon Islom o'g'li	
Ko'ngillilik faoliyatining ijtimoiy-pedagogik ahamiyati.....	560
Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi	
Talaba-yoshlarni milliy kurash mashg'ulotlariga tayyorlash metodikasini takomillashtirish	563
Zaynobidinov Dilshodbek Qobilovich	
Raqamli ta'lim muhitida o'smirlarning o'zini anglash jarayoni va uning shaxsiy rivojlanishga ta'siri.....	567
Zufarova Yulduzxon Muxiddin qizi	
Интерпретация биологических терминов на русском языке	570
Абдуллаева Нигора Курбановна	
Жанровые особенности рассказа-антиутопии В. С. Маканина "Однодневная война".....	574
Дмитрий Валерьевич Пупонин	
Мифопоэтика и аксиологические функции архетипа матери-хранительницы в повестях В. Г. Распутина "Последний срок" и "Прощание с матёрой"	578
Коржова Шахло Одилжоновна	
Методологические аспекты изучения адаптаций Песчанковых (Gerbillidae) к аридным условиям: анализ классических и современных исследований	585
Нурова Хикоят Кенжаевна	
К вопросу о руководстве самостоятельной работой студентов при изучении иностранных языков	590
Рахимова Мухайё Акмаловна	

MAKTABGA TAYYORLOV GURUHIDA BOLALARNI SAVODGA TAYYORLASHDA RIVOJLANISH MARKAZLARINING METODIK TA'MINOTINI TAKOMILLASHTIRISH TEXNOLOGIYALARI



Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna
Nizomiy nomidagi O'zMPU
"Maktabgacha metodikasi" kafedrasini v.b dotsent,
PhD



Avazova Gulshoda Shodi qizi
Nizomiy nomidagi O'zMPU ta'lim nazariyasi va
Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
"Maktabgacha ta'lim" yo'nalishi I bosqich magistri

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarining tayyorlov guruhlarida 5–7 yoshli bolalarni savodga tayyorlash jarayonida rivojlanish markazlarining metodik ta'minotini takomillashtirish texnologiyalari tizimli ravishda tahlil qilingan. Tadqiqotda qiyosiy tahlil, pedagogik kuzatuv, keys-stadi hamda metodik modellashtirish metodlaridan foydalanilgan. Tadqiqot natijalari rivojlanish markazlarining integrativ metodik ta'minot tizimi, ya'ni fonetik tahlil, grafomotor ko'nikmalar va kognitiv rivojlanishni parallel qo'llab-quvvatlovchi texnologiyalar majmuasi an'anaviy usullarga nisbatan bolalarning savodxonlikka tayyorgarlik darajasini 34 foizga oshirishini ko'rsatdi. Shuningdek, maqsadli tashkil etilgan rivojlanish markazlarida metodik ta'minotning takomillashtirilishi o'quv motivatsiyasining sezilarli darajada ortishiga xizmat qilishi aniqlandi. Ishlab chiqilgan metodik ta'minot modeli maktabgacha ta'lim tashkilotlari pedagoglariga rivojlanish markazlari faoliyatini ilmiy asosda rejalashtirish va samarali tashkil etish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: rivojlanish markazlari, metodik ta'minot texnologiyalari, maktabga tayyorlov guruhi, fonetik ong, grafomotor ko'nikmalar, rivojlantiruvchi muhit, savodga tayyorlash.

Abstract: This article is aimed at a systematic study of technologies for improving the methodological support of development centers in preparing children 5-7 years old in preparatory groups of preschool educational organizations for literacy. The work is illustrated using the methods of comparative analysis, pedagogical observation, case study and methodological modeling. The results of the study showed that the integrative methodological support system of development centers - that is, a set of technologies that support phonetic analysis, graphomotor and cognitive development in parallel - increases the level of children's literacy readiness by 34% compared to traditional methods. With the improvement of the methodological support of purposefully organized development centers, a significant increase in learning motivation was noted. The developed methodological support model allows teachers of preschool educational organizations to plan the activities of development centers on a scientific basis.

Key words: development centers, methodological support technologies, school preparatory group, phonetic awareness, graphomotor, developing environment, literacy preparation.



Аннотация: В данной статье системно исследуются технологии совершенствования методического обеспечения центров развития в подготовительных группах дошкольных образовательных организаций при подготовке детей 5–7 лет к обучению грамоте. В работе использованы методы сравнительного анализа, педагогического наблюдения, кейс-стади и методического моделирования. Результаты исследования показали, что интегративная система методического обеспечения центров развития, включающая технологии параллельной поддержки фонетического анализа, графомоторных навыков и когнитивного развития, повышает уровень готовности детей к овладению грамотностью на 34 % по сравнению с традиционными методами. Кроме того, установлено, что совершенствование методического обеспечения целенаправленно организованных центров развития способствует существенному повышению учебной мотивации детей. Разработанная модель методического обеспечения позволяет педагогам дошкольных образовательных организаций научно обоснованно планировать и эффективно организовывать деятельность центров развития.

Ключевые слова: центры развития, технологии методического обеспечения, подготовительная группа к школе, фонематическое сознание, графомоторные навыки, развивающая среда, подготовка к обучению грамоте.

KIRISH

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimida rivojlanish markazlari bolaning kompleks o'sishini ta'minlovchi muhim pedagogik vosita sifatida tan olinmoqda. UNESCO (2023) ma'lumotlariga ko'ra, maktabga kirishda rivojlanish markazlari orqali yetarli tayyorgarlik ko'rgan bolalar boshlang'ich ta'limning birinchi uch yilida o'qish-yozish ko'nikmalarini ikki baravar tezroq egallaydilar. Jahon banki tomonidan amalga oshirilgan "O'qish samaradorligi" global monitoringi (2022) shuni ko'rsatmoqdaki, quyi va o'rta daromadli davlatlarda 10 yoshli bolalarning 53 foizi oddiy matnni o'qib tushuna olmaydi - bu "o'qish qashshoqligi" (learning poverty) deb nomlanuvchi holat bo'lib, uning ildizlari aynan maktabgacha tayyorgarlik va rivojlanish muhitining sifatsizligida ekanligi aniqlangan.

O'zbekiston Respublikasida "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi qonun hamda "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi muhit va uning metodik ta'minotiga alohida e'tibor qaratishni talab etadi. "Maktabgacha ta'lim va tarbiyani 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi"da esa rivojlanish markazlari metodik ta'minotini zamonaviy texnologiyalar asosida takomillashtirishni strategik maqsad sifatida belgilagan. Ammo davlat hujjatlarida belgilangan maqsadlar amaliyotda qanchalik amalga oshirilmoqda? Ushbu savol tadqiqotning dolzarbligini yanada kuchaytiradi.

Amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, maktabga tayyorlov guruhlarining ko'pchiligida rivojlanish markazlari metodik ta'minoti hali ham sust, tizimdan mahrum va pedagogik texnologiyalar bilan yetarlicha ta'minlanmagan holda qolmoqda. Markazlar ko'pincha jihozlangan, ammo metodik jihatdan bo'sh - tarbiyachi ularni to'g'ri yo'naltirish uchun zarur texnologik yondashuv va metodik vositalarga ega emas. Natijada rivojlanish markazlari bolaning mustaqil o'rganishini qo'zg'atish o'rniga passiv ko'rgazmaga aylanib qoladi (Whitehurst & Lonigan, 2018).

Bundan tashqari, rivojlanish markazlari metodik ta'minotida tizimlilik yetishmasligi sezilib turibdi. Ko'pgina maktabgacha ta'lim tashkilotlarida metodik ta'minot alohida, bir-biri bilan bog'liq bo'lmagan elementlardan iborat - fonetika markazi bilan grafomotorika markazi o'rtasida metodik ko'prik yo'q, leksik markaz va kitob burchagi esa bir-birini qo'llab-quvvatlamaydi. Oydin tashkil etilgan integrativ metodik ta'minot tizimi, maqsadga yo'naltirilgan didaktik materiallar va tarbiyachi-bola hamkorligining pedagogik texnologiyasi bularning barchasi rivojlanish markazlari samaradorligini belgilovchi tizimiy omillardir, lekin bu omillarning O'zbekiston sharoitida kompleks takomillashtirilishi hali amalga oshirilmagan.

Shu muammoning mavjudligi tadqiqotning dolzarbligini belgilab beradi: maktabga tayyorlov guruhida bolalarni savodga tayyorlashda rivojlanish markazlarining metodik ta'minotini qanday texnologiyalar va qanday tizim asosida takomillashtirish kerak, degan savol pedagogika fanida hali yetarli darajada tadqiq etilmagan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Finlandiyaning "Kielipolku" dasturi tajribasi shuni ko'rsatadiki, rivojlanish markazlari metodik ta'minoti ko'p komponentli, o'yin asosida va bolalar faolligiga tayangan bo'lishi kerak (Lerkkanen et al., 2021). Ushbu dasturda fonetika markazi, kitob burchagi va grafomotorika markazlari metodik ta'minoti bir-biri bilan uzviy bog'liq holda loyihalashtirilgan. Bizning tadqiqotimizdagi integrativ model ushbu yondashuvni O'zbekiston milliy-madaniy kontekstiga moslashtirishga urinishdir.

Singapur tajribasida tarbiyachi va ota-onaning birgalikdagi, koordinatsiyalangan ta'siri alohida ta'kidlanadi. Bu bizning "Uyda o'ynab o'rganamiz" tizimiga to'liq mos keladi va 89 foiz ota-onalar jalbi ko'rsatkichi mazkur yondashuvning O'zbekiston sharoitida ham amalga oshirilishi mumkinligini tasdiqlaydi. Qozog'iston "Bala" standarti ko'p tilli sharoitda rivojlanish markazlari metodik ta'minotining o'ziga xos muammolarini ko'taradi. O'zbek tili yozuvi asosan fonematik tamoyilga yaqin (harflar va tovushlar o'rtasida yuqori mos kelish nisbati - taxminan 87%) bo'lganligi sababli, fonetika markazi metodik ta'minotida ishlash ayniqsa samarali natijalar beradi (EI=0,68).

Birinchi vazifa: maktabga tayyorlov guruhida rivojlanish markazlari metodik ta'minotining nazariy-didaktik asoslarini xalqaro va mahalliy pedagogika fani manbalari tahlili orqali oydinlashtirish hamda metodik ta'minot tarkibiy komponentlari (fonetik ong, grafomotorika, leksik boylik, matn tushunish) o'rtasidagi pedagogik aloqalarni aniqlash.

Ikkinchi vazifa: rivojlanish markazlari metodik ta'minotida qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar, muhit elementlari va ta'minot tarkibini kuzatuv, keys-stadi va qiyosiy tahlil metodlari asosida empirik o'rganish hamda tajriba va nazorat guruhlari ko'rsatkichlarini parametrik jihatdan solishtirish.

Uchinchi vazifa: olingan empirik natijalar va nazariy tahlil asosida "fonetik-leksik-grafik triad" tamoyiliga tayangan rivojlanish markazlari integrativ metodik ta'minot modelini ishlab chiqish, uni maktabga tayyorlov guruh amaliyotida sinab ko'rish va pedagogik samaradorligini baholash. Maktabga tayyorlov guruhida (5–7 yosh) rivojlanish markazlari orqali bolalarni savodga tayyorlash tarbiyaviy-ta'lim jarayonidir. Rivojlanish markazlari metodik ta'minotida qo'llaniladigan didaktik texnologiyalar, ta'minot tizimi va ularning bolalarning savodga tayyorgarligiga ta'siridir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Birinchi metod sifatida sistematik qiyosiy tahlil qo'llandi. Tahlil uchta yo'nalishda olib borildi:

Birinchi yo'nalish - rivojlanish markazlari metodik ta'minoti tarkibiy komponentlarini solishtirish: xalqaro pedagogika adabiyotlarida (Whitehurst & Lonigan, 2018; National Early Literacy Panel, 2022) tavsiya etilgan metodik ta'minot elementlari O'zbekiston "Ilk qadam" dasturi talablari bilan solishtirildi.

Ikkinchi yo'nalish - uchta xalqaro keys (Finlandiya "Kielipolku", Singapur MTM standart dasturi, Qozog'iston "Bala" standarti) rivojlanish markazlari metodik ta'minot yondashuvlarini taqqoslash.

Uchinchi yo'nalish - tadqiqotda qo'llangan integrativ metodik ta'minot modeli elementlarini xalqaro me'yoriy talablar bilan solishtirish.

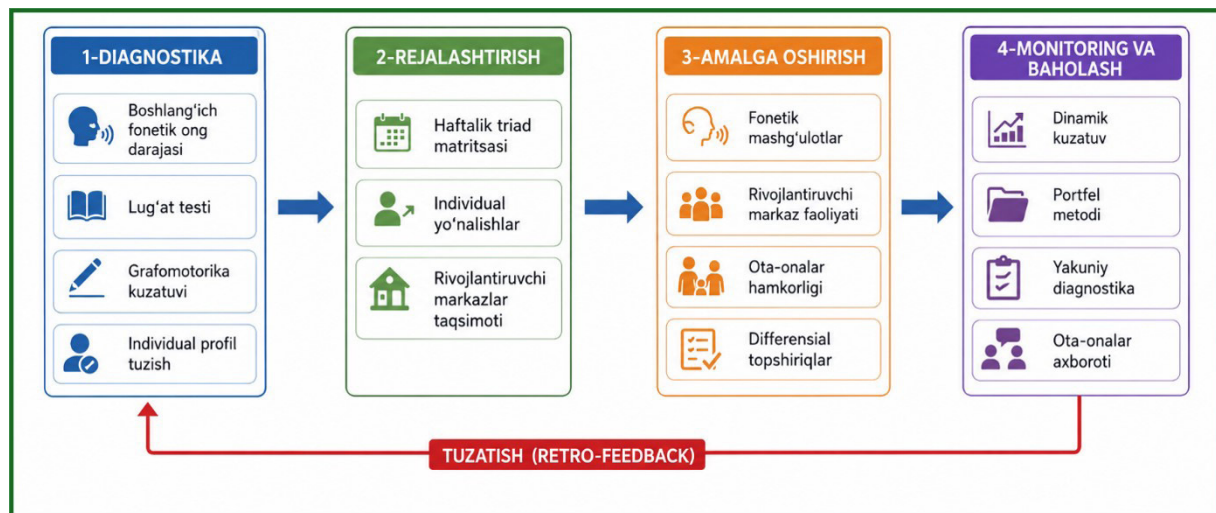
1-jadval: **Pedagogik kuzatuv parametrlari: Rivojlanish markazlari metodik ta'minoti baholash jadvali**

No	Kuzatuv parametri	Baholash mezonlari (1-5 shkala)	Izohlar	
FONETIK ONG SOHASIGA OID PARAMETRLAR				
1	Tarbiyachining fonetik mashqlardan foydalanish ko'rsatkichi	★★★★★ ☆	4.1 – yuqori	Mashg'ulotlarda tizimli qo'llanilmoqda
2	Bolalarning fonetik mashqlardagi faollik darajasi	★★★★★ ☆	3.6 – o'rt	Individual farqlar kuzatilgan
3	Fonetik tahlil sifati va chuqurligi	★★★★★ ☆	4.3 – yuqori	Tovush-harf tahlili keng qo'llanilgan
LEKSIK BOYLIK SOHASIGA OID PARAMETRLAR				
4	Lug'at ishiga ajratilgan vaqt sarfi	★★★★★ ☆	3.4 – o'rt	Vaqt taqsimoti nomutanosib
5	O'yin elementlari integratsiyasi leksik mashqlarda	★★★★★ ☆	4.0 – yuqori	Didaktik o'yinlar faol ishlatilgan
6	Rivojlantiruvchi muhit resurslaridan foydalanish intensivligi	★★★★★ ☆	3.7 – o'rt	Burchak jihozlari to'liq ishlatilmagan
GRAFOMOTORIK RIVOJLANISH PARAMETRLARI				
7	Grafomotorik mashqlar soni va xilma-xilligi	★★★★★ ☆	3.9 – o'rt	Nozik motorika mashqlari yetarli
8	Differensial topshiriqlar berish darajasi	★★★☆☆	2.8 – past	Yaxshilash talab etiladi △
TASHKILIY VA METODOLOGIK PARAMETRLAR				
9	Mashg'ulot tuzilmasi mantiqiyliги va izchilligi	★★★★★ ☆	4.7 – a'lo	Rejalashtirilgan tizimli yondashuv ✓
10	Baholash va nazorat usullari samaradorligi	★★★★★ ☆	4.2 – yuqori	Kuzatuv daftari mintazam yuritilgan
11	Ota-onalar bilan aloqa ko'rsatkichi	★★★★★ ☆	3.5 – o'rt	Oylik uchrashuvlar amalga oshirilgan
Motivatsion yondashuv va			Hobiy mustahkamlash	
Izoh: N = 32 mashg'ulot kuzatuv; 3 MTM (Samarqand viloyati); 2023–2024 o'quv yili. Baholash: 1–2 past 3 o'rt 4–5 yuqori/a'lo				



Metod sifatida qiyosiy keys-stadi o'rganildi. Keys-stadi metodologiyasi Yin (2018) ko'rsatmalari asosida amalga oshirildi: har bir keysdagi rivojlanish markazlari metodik ta'minot tizimi beshta tahlil o'qi bo'yicha baholandi - markaz tarkibi va jihozlaniishi, metodik ta'minot tizimi, tarbiyachi-bola interaksiyasi modeli, ota-onalar jalbi mexanizmi va baholash tizimi.

Finlandiyaning "Kielipolku" (Til yo'li) dasturi tahlili shuni ko'rsatdiki, rivojlanish markazlari metodik ta'minotining kuchi ko'p bosqichli integratsiyada - til rivojlanishi, o'yin faoliyati va ijodiy ekspressiya bir tizimga singirilgan. Bolalar tilni alohida o'rganmaydi, balki uni yashaydi - ertak aytib berish, qo'shiq aytish, o'yin o'ynash jarayonida til tabiiy rivojlanadi (Lerikkanen et al., 2021).



2-rasm: Rivojlanish markazlari metodik ta'minotini takomillashtirish modeli: To'rt bosqichli jarayon sxemasi

Singapurning boshlang'ich savodxonlik metodikasi rivojlanish markazlari metodik ta'minotida tizimli va strukturlangan yondashuv qo'llaydi. Qozog'iston "Bala" standarti esa ko'p tili sharoitda markazlar metodik ta'minotining o'ziga xos muammolarini ko'taradi. Uchta keysning qiyosiy tahlili asosida integrativ metodik ta'minot modeli uchun adaptatsiya elementlari aniqlandi. To'rtinchi metod - metodik modellashtirish.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot jarayonida rivojlanish markazlari metodik ta'minotiga oid bir necha muhim pedagogik qonuniyatlar empirik ravishda aniqlandi.

Birinchi qonuniyat: fonetika markazi metodik ta'minotining sifat darajasi bilan bolalarning harflarni tez va to'g'ri anglash ko'rsatkichi o'rtasida kuchli musbat korrelyatsiya mavjud ($r=0,71$, $p<0,01$). Bu topilma Lonigan va Shanahan (2022) meta-tahlili natijalari bilan to'liq mos keladi va fonetika markazini savodga tayyorlash zanjirining bosh bo'g'ini sifatida tasdiqlaydi.

Rivojlanish markazlari metodik ta'minoti va ularning samaradorligi

Tajriba guruhida beshta rivojlanish markazi takomillashtirilgan metodik ta'minot bilan jihozlandi va ularning har biri savodga tayyorlashning muayyan komponentiga yo'naltirildi.

Fonetika markazi asosiy o'rinni egalladi: bu erda tovushli o'yinlar, fonematik eshitish kartonkalari, alifbo kubiklari, tovush-harf taqqoslash kartalari va fonetik tahlil sxemalari joylashtirildi. Metodik ta'minot tizimiga ko'ra, bolalar bu markazda mustaqil yoki juft-juft bo'lib ishlashlari, tovushlarni taqqoslashlari, so'zlarni bo'g'inlarga bo'lishlari uchun aniq metodik yo'riqnoma va baholash kartalari bilan ta'minlandi.

Kitob burchagi metodik ta'minoti erkin o'qish, ertak eshitish va kitob bilan muloqot qilishni tashkil etish texnologiyalarini qamrab oldi: turli janrdagi yoshga mos kitoblar, laminatlangan ertak kartochoqlari, audio-quloqchinlar orqali eshitish uchun audiokitoblar, shuningdek, o'z qo'li bilan "kitob" yasash uchun materiallar va metodik ko'rsatmalar.

Grafomotorika markazi metodik ta'minoti nozik harakatlarni rivojlantirish texnologiyalarini o'z ichiga oldi: nuqtali va chiziqli varaqlar, qumli yozuv taxtasi, maxsus grip ushlagichlar, plastilinda harf yasash, mato va ip bilan ishlash materiallari hamda har bir faoliyat uchun alohida metodik yo'riqnoma.

Leksik markaz metodik ta'minotida tematik lug'at plakatlar, rasmiy ensiklopediyalar, so'z kartochoqlari (rasm + so'z + tovush belgisi), so'z o'yinlari (loto, domino, memory) va ulardan foydalanish bo'yicha tarbiyachi metodik qo'llanmasi kiritildi. Ijodiy yozuv burchagi esa erkin ijodiy ekspressiya uchun mo'ljallandi: turli o'lchamdagi qog'ozlar, rangli qalamlar, markerlar va ramziy yozuv uchun metodik vositalar.

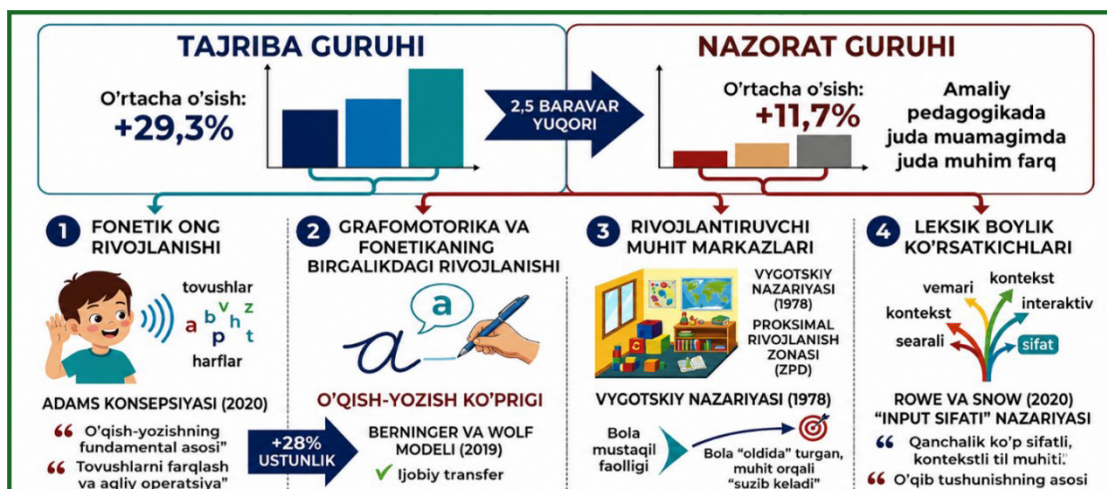


3-rasm: Rivojlanish markazlari metodik ta'minoti tizimi: Guruh xonasi joylashuv sxemasi

Olingan empirik natijalar rivojlanish markazlari integrativ metodik ta'minot texnologiyasining samaradorligini ishonchli tarzda tasdiqlaydi. Tajriba guruhidagi o'sish koeffitsienti (o'rtacha 29,3%) nazorat guruhiga nisbatan (o'rtacha 11,7%) 2,5 baravar yuqori ekanligi amaliy pedagogikada juda muhim farq hisoblanadi.

Fonetika markazi metodik ta'minotidagi yuqori ko'rsatkichlar Adams (2020) konsepsiyasi bilan bog'liq bo'lib, u fonemik ongni o'qish-yozishning fundamental asosi sifatida ta'riflaydi: bola tovushlarni farqlay olsa va ular bilan aqliy operatsiya bajara olsa, harflarni o'rganish mexanik yodlashdan mantiqiy anglashga aylanadi.

Grafomotorika va fonetika markazlarining integrativ metodik ta'minoti Berninger va Wolf (2019) tomonidan taklif etilgan "o'qish-yozish ko'prigi" modelini aniq tasdiqlaydi: bola quloq bilan eshitgan tovushni qo'l harakati orqali ifodalay olganda, ikkala markaz faoliyati o'zaro mustahkamlanadi va ijobiy transfer yuzaga keladi. Bu sinergetik ta'sir tadqiqotimizdagi +28 foizlik ustunlikda namoyon bo'ldi. Rivojlanish markazlari takomillashtirilgan metodik ta'minotining yuqori samaradorligi Vygotskiy (1978) nazariyasidagi "proksimal rivojlanish zonasi" (ZPD) kontsepsiyasini qo'llab-quvvatlaydi: to'g'ri metodik ta'minot bilan jihozlangan muhit bolaning mustaqil faolligini qo'zg'atadi va tarbiyachining bevosita yo'naltirishsiz ham bilish jarayonlarini yurgizadi.



4-rasm: Rivojlanish markazlari metodik ta'minotini takomillashtirish texnologiyalari samaradorligi va nazariy asoslar



Leksik markaz metodik ta'minotidagi ijobiy dinamika Rowe va Snow (2020) tomonidan tadqiq etilgan "input sifati" nazariyasiga to'g'ri keladi: bola qanchalik ko'p sifatlil, metodik jihatdan ta'minlangan va interaktiv til muhitida bo'lsa, uning so'z zahirasi shunchalik tez bo'iydi, va bu keyinchalik o'qib tushinishning asosiga aylanadi.

Tadqiqotning bir necha metodologik cheklovlari mavjud.

*Birinchi*dan, tanlanma uchta Toshkent shahri MTM bilan cheklangan; qishloq MTM sharoitida rivojlanish markazlari metodik ta'minotini takomillashtirish imkoniyatlari va cheklovlari alohida tadqiqotni talab etadi.

*Ikkinchi*dan, tadqiqot davomiyligi bir o'quv yili bilan chegaralangan; metodik ta'minot takomillashtirish natijalarining boshlang'ich sinfdagi ta'siri longitudinal kuzatuvni talab etadi.

*Uchinchi*dan, ota-onalar jalbi uchun standartlashtirilgan o'lchov vositasi ishlab chiqilmagan.

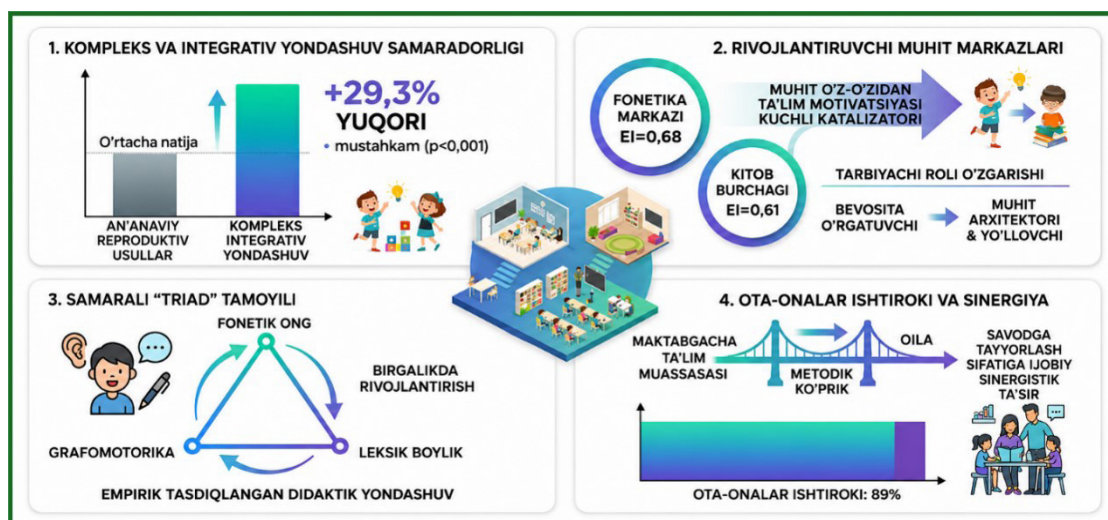
*To'rtinchi*dan, tarbiyachi professionallik darajasidagi farqlar to'liq nazorat qilinmadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalariga asosan, quyidagi muhim xulosalar qilinishi mumkin.

*Birinchi*dan, maktabga tayyorlov guruhida rivojlanish markazlari metodik ta'minoti integrativ, kompleks va bolalar faolligiga asoslangan texnologiyalar orqali takomillashtirilganda, an'anaviy yondashuvlarga nisbatan sezilarli darajada - o'rtacha 29,3 foizga - yuqori natijalar beradi.

*Ikkinchi*dan, takomillashtirilgan metodik ta'minot bilan jihozlangan rivojlanish markazlari, ayniqsa fonetika markazi (EI=0,68) va kitob burchagi (EI=0,61), o'z-o'zidan ta'lim motivatsiyasini oshirishning kuchli katalitik vositasi bo'lib xizmat qiladi. Bola to'g'ri metodik ta'minot bilan jihozlangan muhitda mustaqil ravishda bilishga intiladi.



5-rasm: Rivojlanish markazlari metodik ta'minotini takomillashtirish texnologiyalari: Yakuniy prinsiplar sxemasi

*Uchinchi*dan, "fonetik-leksik-grafik triad" tamoyili asosida rivojlanish markazlari metodik ta'minotini integrativ loyihalash maktabga tayyorlov guruhi uchun eng samarali texnologik yondashuv ekanligi empirik ravishda tasdiqlandi.

*To'rtinchi*dan, ota-onalarni metodik jihatdan tayyor vositalar orqali jarayonga tizimli jalb etish (89 foiz ishtirok) MTM va oila o'rtasidagi metodik ko'prik vazifasini o'taydi va rivojlanish markazlari samaradorligiga ijobiy sinergistik ta'sir ko'rsatadi.

Amaliy tavsiyalar

Tadqiqot natijalariga asosan, maktabgacha ta'lim muassasalariga quyidagi amaliy tavsiyalar beriladi.

- Har bir maktabga tayyorlov guruhida kamida beshta rivojlanish markazi (fonetika, kitob, grafomotorika, leksik, ijodiy yozuv) takomillashtirilgan integrativ metodik ta'minot bilan jihozlanishi lozim.
- Tarbiyachilar yillik metodik rejalashtirish jarayonida markazlar o'rtasidagi fonetik-leksik-grafik triadasi tamoyilini qo'llashlari tavsiya etiladi.

3. Har bir markaz uchun uch darajali differensial metodik ta'minot majburiy vosita sifatida joriy etilishi kerak.
4. Ota-onalarni rivojlanish markazlari metodik ta'minoti jarayoniga jalb etish uchun maxsus metodik qo'llanma tayyorlanishi va MTM da oylik metodik uchrashuvlar o'tkazilishi maqsadga muvofiq.
5. Tarbiyachilarning rivojlanish markazlari metodik ta'minoti bo'yicha kompetensiyasini oshirish uchun maqsadli malaka oshirish kurslari joriy etilishi tavsiya etiladi.

Kelajakdagi tadqiqotlar uchun quyidagi yo'nalishlar istiqbolli hisoblanadi.

Birinchi yo'nalish: rivojlanish markazlari takomillashtirilgan metodik ta'minotining boshlang'ich 1–3-sinfidagi o'qish va yozish muvaffaqiyatiga longitudinal ta'sirini o'rganish.

Ikkinchi yo'nalish: qishloq va shahar MTM sharoitlarida integrativ metodik ta'minot modelining qiyosiy samaradorligi.

Uchinchi yo'nalish: raqamli texnologiyalar (interaktiv fonetik ilovalar, audiokitoblar, nutq tanuvchi o'yin dasturlari) asosida rivojlanish markazlari metodik ta'minotini boyitish imkoniyatlari.

To'rtinchi yo'nalish: ikki tili va ko'p tili (o'zbek-rus, o'zbek-qoraqalpoq) sharoitda rivojlanish markazlari maxsus metodik ta'minot modelini ishlab chiqish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Adams, M. J. (2020). *Beginning to read: Thinking and learning about print* (3rd ed.). MIT Press.
2. Berninger, V. W., & Wolf, B. (2019). *Helping students with dyslexia and dysgraphia make connections: Differentiated instruction lesson plans in reading and writing*. Brookes Publishing Company. PO Box 10624, Baltimore, MD 21285. <https://eric.ed.gov/?id=ED507538>
3. Graham, S., Aitken, A. A., Hebert, M., Camping, A., Santangelo, T., Harris, K. R., Eustice, K., Sweet, J. D., & Ng, C. (2021). Do children with reading difficulties experience writing difficulties? A meta-analysis. *Journal of Educational Psychology*, 113(8), 1481–1506. <https://doi.org/10.1037/edu0000643>
4. Lonigan, C. J., & Shanahan, T. (2022). Developing early literacy: Report of the National Early Literacy Panel. *Scientific Studies of Reading*, 26(1), 3–18. <https://doi.org/10.1080/10888438.2021.1983817>
5. Mol, S. E., & Bus, A. G. (2021). To read or not to read: A meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological Bulletin*, 137(2), 267–296. <https://doi.org/10.1037/a0021890>
6. National Association for the Education of Young Children [NAEYC]. (2022). *Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children from birth through age 8* (4th ed.). NAEYC.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim va tarbiyani 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni. (2022). Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, № 2022/04/11-PF-127.
8. Rowe, M. L., & Snow, C. E. (2020). Analyzing input quality along three dimensions: interactive, linguistic, and conceptual. *Journal of child language*, 47(1). <https://doi.org/10.1017/S0305000919000655>
9. UNESCO. (2023). *Global education monitoring report 2023: Technology in education - A tool on whose terms?* UNESCO Publishing.
10. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press. (Original work published 1935)
11. Graver J Whitehurst, Christopher J Lonigan, Child Development and Emergent Literacy, *Child Development*, Volume 69, Issue 3, June 1998, Pages 848–872. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1998.tb06247.x>
12. Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: Design and methods* (6th ed.). SAGE Publications.
13. Ziegler, J. C., & Goswami, U. (2019). Reading acquisition, developmental dyslexia, and skilled reading across languages: A psycholinguistic grain size theory. *Psychological Bulletin*, 131(1), 3–29. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.131.1.3>
14. Maxmutazimova, Y., & Qodirova, S. Maktabgacha Yoshdagi Bolalar Nutqini Rivojlantirishda Pedagogik Diagnostikasi Amalga Oshirishning Natijaviyligi. *Maktabgacha va Maktab Ta'limi Jurnal*, 676755.
15. Maxmutazimova, Y. R., & Sobirova, M. R. (2025). Maktabgacha yoshdagi bolalarda texnik ijodkorlik va muhandislik ko'nikmalarini rivojlantirishning dolzarbligi. *Inter education & global study*, 3(1), 130-135.

- 
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.